

بیمه کارگران ساختمانی – قوانین، حق بیمه و آرای دیوان عدالت اداری

بیمه کارگران ساختمانی یکی از مهم‌ترین موضوعات در حوزه تأمین اجتماعی و حقوق کارگران است. در ایران، به موجب قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی (مصوب ۱۳۸۶ و اصلاحات بعدی آن)، همه کارگران ساختمانی باید تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی قرار گیرند.

مبنای قانونی بیمه کارگران ساختمانی

ماده ۵ قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی:

سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت هفت درصد (۷٪) حق بیمه سهم بیمه شده از مأخذ کسر حق بیمه از کارگران دارای پروانه مهارت فنی شاغل مستقیم به عنوان سهم کارگر و معادل بیست و پنج درصد (۲۵٪) مجموع عوارض صدور پروانه ایجاد یا توسعه، احداث و یا افزایش تراکم ساختمان، تخریب و نوسازی بنا و تعمیرات اساسی (علاوه بر عوارض پرداختی) به عنوان سهم مالک، این کارگران را بیمه نماید.

در صورت عدم تأمین منابع لازم جهت گسترش پوشش بیمه ای کارگران با تصویب هیأت وزیران، افزایش مجموع عوارض تا معادل سی درصد (۳۰٪) و به صورت سالانه حداکثر در سقف معادل دو و نیم درصد (۲/۵٪) بلامانع است.

تبصره‌های اصلاحی ماده ۵ قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی:

در سال‌های اخیر تغییراتی در نحوه محاسبه حق بیمه ایجاد شده است؛ و آخرین تغییرات مربوط به سال ۱۴۰۲/۶/۲۲ است که مبنای محاسبه حق بیمه کارفرما معادل بیست و پنج درصد (۲۵٪) مجموع عوارض صدور پروانه ایجاد یا توسعه، احداث و یا افزایش تراکم ساختمان، تخریب و نوسازی بنا و تعمیرات اساسی (علاوه بر عوارض پرداختی) به عنوان سهم مالک است.

نحوه پرداخت حق بیمه کارگران ساختمانی توسط مالک

- مالک ساختمان موظف است حق بیمه را به شهرداری بپردازد.
- شهرداری‌ها مکلف‌اند این مبلغ را وصول کرده و به حساب سازمان تأمین اجتماعی واریز کنند.

بیمه کارگران ساختمانی در رویه قضایی دیوان عدالت اداری

موضوع بیمه کارگران ساختمانی در رویه دیوان عدالت اداری از مهم‌ترین مسائل حقوقی و اجتماعی چند سال اخیر بوده است. چون بسیاری از اختلاف‌ها میان مالکان، شهرداری‌ها و سازمان تأمین اجتماعی نهایتاً به دیوان عدالت اداری کشیده شده است.

رویه دیوان عدالت اداری در سال‌های اخیر به سمت حمایت بیشتر از کارگران ساختمانی حرکت کرده است. دیوان بارها تأکید کرده که:

- محاسبه حق بیمه باید فقط مطابق قانون و بر مبنای زیربنا باشد. (در حال حاضر با اصلاحات سال ۱۴۰۲ بر اساس ۲۵ درصد عوارض صدور پروانه ساختمان است)

- هیچ مانع قانونی برای بیمه کردن کارگران ساختمانی واقعی وجود ندارد.
- بخشنامه‌های محدودکننده سازمان تأمین اجتماعی که مانع بیمه کارگران باشد، باطل و غیرقانونی است.

نمونه هایی از آرای دیوان عدالت اداری در زمینه بیمه کارگران ساختمانی

۱. رأی وحدت رویه شماره ۱۸۳-۱۸۴ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری مورخ ۱۳۹۴/۳/۴

• موضوع: محاسبه حق بیمه کارگران ساختمانی.

- خلاصه رأی: سازمان تأمین اجتماعی فقط موظف است حق بیمه کارگران ساختمانی را مطابق قانون (ماده ۵ قانون بیمه کارگران ساختمانی و اصلاحات بعدی) بر مبنای زیربنای ساختمان وصول کند.
- اثر: مطالبه حق بیمه اضافی بر اساس تعداد کارگران یا قرارداد پیمانکاران غیرقانونی است.

۲. رأی شماره ۳۶۶ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری مورخ ۱۳۹۶/۴/۲۰

- موضوع: ابطال بخشنامه سازمان تأمین اجتماعی درباره محدودیت بیمه کردن کارگران ساختمانی.
- خلاصه رأی: بخشنامه‌ای که بیمه کردن کارگران ساختمانی را منوط به داشتن شرایط اضافی (مثل ظرفیت مالی سازمان) کرده بود، مغایر قانون تشخیص داده شد.

• اثر: سازمان تأمین اجتماعی مکلف است تمامی کارگران ساختمانی واقعی را بدون تبعیض بیمه کند.

۳. رأی شماره ۷۵۴ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری مورخ ۱۳۹۸/۷/۳۰

- موضوع: الزام به بیمه کردن کارگران ساختمانی معرفی شده از سوی انجمن‌های صنفی.
- خلاصه رأی: سازمان تأمین اجتماعی نمی‌تواند به دلیل مشکلات مالی یا ظرفیت، از بیمه کردن کارگران معرفی شده خودداری کند.

• اثر: حق بیمه کارگر باید وصول و کارگر تحت پوشش قرار گیرد.

۴. آرای شعب دیوان عدالت اداری پرونده‌های متعدد در سال‌های اخیر

• موضوع مشترک: شکایت مالکان از مطالبه حق بیمه مازاد توسط سازمان تأمین اجتماعی.

• روند رویه: شعب دیوان با استناد به رأی وحدت رویه، معمولاً به نفع مالکان رأی داده و مازاد مطالبه را ابطال کرده‌اند.

در نهایت باید گفت رویه دیوان عدالت اداری کاملاً در جهت حمایت از بیمه‌پذیری کارگران ساختمانی و جلوگیری از دریافت مبالغ غیرقانونی از مالکان است. به‌ویژه:

• ابطال بخشنامه‌های محدودکننده سازمان تأمین اجتماعی.

• الزام به بیمه کردن تمام کارگران ساختمانی معرفی شده.

• تثبیت مبنای محاسبه حق بیمه بر اساس زیربنای ساختمان (که در حال حاضر بر اساس 25 درصد عوارض صدور پروانه ساختمانی است)